

Genk - Schansbroek, groen-blauw netwerk

Datum laatste aanpassing 23 april 2018

Omschrijving

Op vraag van de stad Genk, de gemeente Diepenbeek en Natuurpunt heeft de VLM van 2004 tot 2006 de mogelijkheid onderzocht om een landinrichtingsproject voor de Stiemervallei op te starten om in dat gebied een aantal problemen aan te pakken.

De VLM deed daarvoor onder andere een bevraging bij een ruime groep van partners.

In 2010 werd het planprogramma "Stiemerbeekvallei" goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Dit planprogramma omvat slechts één inrichtingsproject landinrichting 'Stiemerbeekvallei', waarbij de focus ligt op drie thema's:

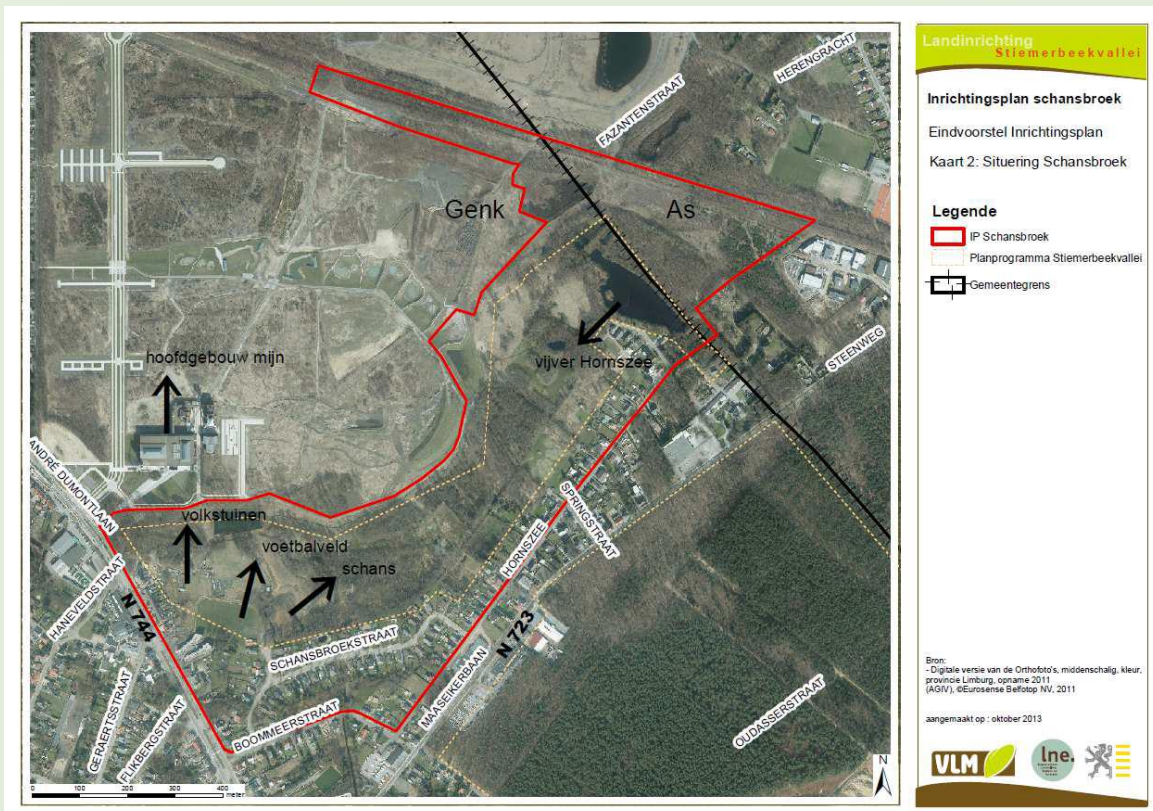
- 'Schansbroek, wateroverlast en verdroging'
- 'Groen-blauw netwerk als drager voor integraal waterbeheer en de ruimtelijke structuur'
- 'Uitbouw zacht recreatief netwerk en routegebonden voorzieningen'

Dit inrichtingsproject landinrichting wordt verder uitgewerkt via één of meerdere inrichtingsplannen, afhankelijk van de complexiteit en de nood aan fasering.

De herinrichting van het gebied Schansbroek krijgt de hoogste prioriteit, omdat het hier onder andere gaat over het oplossen van wateroverlast in een woongebied.

Deze projectbeschrijving spitst zich dan ook toe op het gebied Schansbroek.

Het herinrichtingsplan Schansbroek past ook in het derde thema van het planprogramma Stiemerbeekvallei, namelijk het uitbouwen van een recreatief netwerk en routegebonden voorzieningen. Het projectgebied Schansbroek heeft een totale oppervlakte van 70 ha.

In 2013 maakte de VLM een inrichtingsplan "Schansbroek" op, dat in 2014 wordt goedgekeurd bij Ministerieel Besluit. In dat plan worden de nodige maatregelen beschreven om de waterhuishouding in het gebied te optimaliseren en daarbij het gebied terug als natte ecotoop in te richten en tegelijk wateroverlast voor bewoners tegen te gaan. Daarvoor zullen onder andere de volgende acties uitgevoerd worden:

- verhogen van de waterstanden
- aanleggen van een aarden dam
- ecologisch inrichten van het kunstmatige waterreservoir van de mijnindustrie
- aanleggen van drainagegrachten om omwonenden te behoeden voor wateroverlast.

Een bijkomende doelstelling is om het gebied in te richten als een veelzijdig en recreatief landschapspark met picknickplaatsen, wandelpaden, een functionele fietsverbinding, groene ontmoetingsplekken of een volkstuintje. Om buurtbewoners en toekomstige gebruikers van het buurtpark Schansbroek inspraak te geven worden verschillende workshops georganiseerd. Via deze weg worden de toekomstige gebruikers van de groen-blauwe infrastructuur ook gesensibiliseerd over de talrijke functies ervan. Die bewustmaking kan bijdragen tot meer kennis van de groen-blauwe infrastructuur, een groter bewustzijn van het belang ervan en meer motivatie voor het behoud, het respect en het langetermijnbeheer van de landschapselementen.

Een eerste kick-off meeting met de beoogde doelgroepen vindt plaats op 18 oktober 2014. Zo'n 50 geïnteresseerden kwamen mee nadenken over de manier waarop Schansbroek een buurtpark van iedereen kan worden. Uit de kick-off zijn de eerste verwachtingen naar voren gekomen. Het Schansbroek moet een ruimte worden voor ontmoeting, voor sport (o.a. voetbal) en spel, voor oude verhalen, voor jong en oud. Er moet ook een ruimte voor volkstuinen voorzien worden.

Op 15 november 2014 vond een tweede workshop plaats. Opnieuw kwamen meer dan 50 bewoners en gebruikers samen. Ze lieten op een originele manier hun stem horen. Elke deelnemer kreeg de rol van burgemeester en met een fictieve som van 1.000 euro mocht hij 'zijn' geld inzetten op ideeën die per thema leven. Zo zagen we dat de deelnemers veel belang hechten aan de ontwikkeling van volkstuinen. Nadien werd in workshops verder ingegaan op de mogelijke invulling en technische aspecten van het buurtpark.

Tijdens een terugkoment op 28 februari 2015 werden de plannen getoond die ontworpen zijn op basis van de input van de bewoners.

De totale kostprijs voor de inrichtingswerken in het gebied Schansbroek worden geraamd op ongeveer 1 000 000 euro. De werken worden grotendeels gefinancierd door VLM, maar ook door het Europese Life-project Green4Grey, de stad Genk en de provincie Limburg.

Eind november 2015 startten de eerste werken in het gebied Schansbroek.

Natuurpunt liet een aantal poelen en vijvers herstellen en een afrastering plaatsen voor begrazingsvee. Ook werden er kappingen uitgevoerd om een vijver open te stellen.

In mei 2016 werd gestart met de aanleg van een wandellus met knuppelpaden in het natte elzenbroekbos, zodat de wandelaars in de toekomst kunnen genieten van deze prachtige natuur. Voor de fietsers wordt een nieuwe verbinding aangelegd tussen het Thorpark/Waterschei en As (met aansluiting op de straten Hornssee/Maaseikerbaan t.h.v. de Springstraat). Zo geraken de werknemers van het Thorpark op een veilige en milieuvriendelijke manier op hun werkplek. In het najaar van 2016 werd de beplanting in en rond de voormalige mijnbekkens geroid.

De uitvoering van de tweede fase van het project startte in het voorjaar van 2017. Deze werken omvatten het herstel van de voormalige mijnbekkens en de historische schans. Ook de aanleg van het buurtpark zit in deze fase vervat. In het buurtpark wordt onder andere een complex van 20 volkstuintjes voorzien, speelelementen voor kinderen en voorzieningen voor de bewoners van het dienstencentrum de Steymer zoals wandelpaden en petanquebanen alsook een voetbalveld.

Inspiratie/aanleiding

De Stiemerbeek en haar zijbeken de Dorpsbeek en Kaatsbeek zijn verdrongen, blauwe aders die het contact met hun valleigebied grotendeels hebben verloren door de vele rechttrekkingen van de beken en de ligging van rioolcollectoren langs de oevers. Bij hevige regenval gebeurt het dat de riolering het water niet kan slikken, waardoor er soms vervuild water in de Stiemerbeek stroomt. Daardoor gaat haar waterkwaliteit achteruit.

De bronzone van de Stiemerbeek ligt in het natuurgebied Schansbroek, bij de steenkoolmijn van Waterschei. De vroegere mijnindustrie heeft het gebied volledig verstoord. Door de mijnverzakkingen kan water uit het gebied niet meer natuurlijk afvloeien, maar wordt het grond- en regenwater continu overgepompt naar de Stiemerbeek. De lagere waterstand heeft bovendien het ecosysteem verstoord. De slechte afwatering veroorzaakt wateroverlast bij omwonenden.

De omgeving was ook weinig aantrekkelijk en er ontbreekt recreatieve infrastructuur voor bewoners, bezoekers en werknemers van de aangrenzende bedrijvensite 'Thorpark'.

De Stiemerbeek loopt dwars door het verstedelijkt gebied van Genk en zou op regionale schaal een verbinding kunnen vormen tussen de Hoge Kempen en de Demervallei. Het gebied beslaat een oppervlakte van 2 000 ha. Stad Genk wil samen met partners de vallei van de Stiemerbeek herinrichten, met onder andere de volgende doelstellingen:

- de wateroverlast rond de Stiemerbeek tegengaan
- de waterkwaliteit van de beken verbeteren
- een groen-blauwe verbinding tussen de Hoge Kempen en de Demervallei realiseren
- het gebied Schansbroek terug aantrekkelijker inrichten en de recreatieve aantrekking vergroten

De stad Genk wil daarom een landinrichtingsproject voor de Stiemerbeekvallei laten opmaken.

Betrokkenen

Stad Genk, gemeente Diepenbeek, Natuurpunt, VLM

Timing

- 2004-2006: VLM onderzoekt de mogelijkheid om landinrichtingsproject Stiemerbeekvallei op te starten.
- 9 juli 2010: goedkeuring planprogramma "Stiemerbeekvallei" door de Vlaamse regering
- 3 mei 2011: oprichting van de planbegeleidingsgroep "Stiemerbeekvallei" bij MB (Ministerieel Besluit)
- 2012-2014: opmaak inrichtingsplan "Schansbroek" in samenwerking met de stad Genk en Natuurpunt gevolgd door een openbaar onderzoek (juni 2013)
- 17 juni 2014: goedkeuring bij MB van het inrichtingsplan "Schansbroek"
- 18 oktober 2014: kick-off meeting met buurtbewoners en gebruikers van het toekomstige buurtpark Schansbroek in Genk.
- 15 november 2014: tweede workshop over de inrichting van het buurtpark.
- 28 februari 2015: Op het terugkommoment worden de plannen getoond die ontworpen zijn op basis van de input van de bewoners.
- November 2015: start van de eerste fase van de inrichtingswerken
- Voorjaar 2017: start van de tweede fase van de werken

Communicatie

- Via de verspreiding van persberichten
- Via folders en flyers die aan huis bezorgd werden
- Door het organiseren van workshops voor buurtbewoners en (toekomstige) gebruikers
- Via de website van stad Genk en het stadsmagazine 3600
- Via huis aan huisbezoeken om de individuele waterproblematiek te bespreken

Resultaten (stand van zaken 2018-04-23)

Verschillende van de voorgestelde maatregelen werden inmiddels uitgevoerd: verbeteren van de padenstructuur door de aanleg van wandel- en fietspaden, herwaarderen van de Schans door deze vrij te kappen en beter watervoerend te maken, ...

Een aantal projecten zijn momenteel nog lopende.

Financieel

De totale kostprijs voor de inrichtingswerken in het gebied Schansbroek worden geraamd op ongeveer 1 000 000 euro

- VLM financiert meer dan de helft van de kosten
- Stad Genk investeert 330 000 euro
- Via het Europese Life-project Green4Grey wordt 141000 euro bijgedragen. Met dat LIFE+ project investeert de Vlaamse Landmaatschappij samen met partners in groene en blauwe landschapselementen in de Wijers en in de Vlaamse Rand rond Brussel.

Mogelijke financiële en inhoudelijke ondersteuning

- De VLM speelt een centrale rol bij de uitvoering van landinrichting. Zij onderzoeken vragen en knelpunten van initiatiefnemers, zij adviseren over mogelijke aanpak en zij werken mee aan de concrete realisaties op het terrein
- In 2014 werd het decreet betreffende de landinrichting goedgekeurd, waardoor de procedure en de mogelijkheden van landinrichting grondig werden aangepast. Het decreet landinrichting biedt een antwoord op de vraag naar snelle realisaties op het terrein en flankerende maatregelen, en speelt in op de nood aan afstemming, samenwerking en betrokkenheid van private en lokale partners.

Sterke punten

- Het inrichtingsproject Schansbroek werkt zowel aan het optimaliseren van de waterhuishouding als aan het uitbouwen van een recreatief aantrekkelijke zone
- De VLM heeft zeer uitgebreide ervaring met landinrichtingsprojecten. Door intensief samen te werken met deze organisatie kan dit project naar een hoger niveau getild worden en doet stad Genk zelf ook interessante ervaring op die bruikbaar is voor de toekomst

Tips

- Betrek buurtbewoners en (toekomstige) gebruikers bij de ontwikkeling van de plannen, zodat je een grote gedragenheid kan creëren voor de uitgevoerde werken en de tijdelijke overlast. Daarnaast helpt dit om mensen bewust te maken over het belang van groen-blauwe netwerken.

Voorbeelddocumenten

- Inrichtingsplan Schansbroek
- Ontwerp Buurtpark Schansbroek
- www.vlm.be/nl/projecten/Paginas/Stiemerbeekvallei
- www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/demerbekken/documenten/kaart-stiemervallei
- Persartikels:
 - o www.hln.be/regio/genk/stad-plant-fiets-en-wandelpaden-doorheen-vallei-van-stiemerbeek~acd8dbc6/
 - o www.hln.be/regio/genk/800-000-euro-voor-vallei-stiemerbeek~ab9a1a8a/
 - o www.limburgnieuws.be/genk/1464357461-herinrichting-natuurgebied-schansbroek-gestart-a.html

Contact:

Katrien Van De Sijpe, afdelingshoofd leefmilieu en duurzame ontwikkeling en projectcoördinator,
katrien.vandesijpe@genk.be, 089 65 45 80